

HYBRIDNÁ VOJNA – VOJNA 21. STOROČIA

HYBRID WAR – WAR OF THE 21ST CENTURY

RADOSLAV IVANČÍK
Generálny štáb Ozbroyených síl SR

ABSTRACT

Hybrid war represents one of the most used terms in the area of military and security affairs in the last years, especially after the outbreak of conflict in Ukraine. It appears still more frequently not only in scientific or specialized military or security publications, studies or articles, but also in various journals, news, reports or debates out of military or security community. It might be seemed that it is a new term or even new type of conflict, but it is not. Hybrid war is really no new phenomenon, it is known for many years; however, after the Russian annexation of Crimea, it is much more popular and used. On the other hand, the majority of wider public do not know what the mentioned term exactly represents, and that is the reason why an author of the article deals with this topic and, through gained results of the research, tries to explain the essence of examined problem.

KEY WORDS

hybrid war, hybrid conflict, hybrid threats, security, military

ABSTRAKT

Hybridná vojna predstavuje v posledných rokoch jeden z najpoužívanejších pojmov v oblasti vojenstva a bezpečnosti, zvlášť po vypuknutí konfliktu na Ukrajine. Objavuje sa veľmi frekventovane nielen vo vedeckých a odborných vojenských alebo bezpečnostných publikáciách, štúdiách alebo článkoch v rôznych časopisoch, ale aj v správach, reportážach alebo debatách mimo vojenskú a bezpečnostnú komunitu. Mohlo by sa zdať, že ide o nový pojem, nový odborný termín či dokonca nový typ vojny, ale nie je to tak. V žiadnom prípade nejde o nový fenomén ani o nový typ konfliktu, ale len o akési znovuobjavenie tohto pojmu a jeho spopularizovanie po ruskej anexii Krymu na jar 2014. Na druhej strane, väčšia časť širšej verejnosti nevie čo tento pojem presne znamená, a preto sa autor článku zaoberá týmto problémom a prostredníctvom výsledkov získaných výskumom sa snaží vysvetliť podstatu riešenej problematiky.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

Hybridná vojna, hybridný konflikt, hybridné hrozby, bezpečnosť, vojenstvo.

Úvod

Hybridná vojna – pojem, ktorý sa v posledných rokoch, a zvlášť po vypuknutí konfliktu na juhovýchode Ukrajiny, objavuje čoraz častejšie nielen v slovníku vojakov, vojenských teoretikov alebo bezpečnostných expertov, ale aj v slovníku politikov, novinárov či diskutujúcich občanov. Neobjavuje sa už len vo vedecko-odborných publikáciách, štúdiách či vedecko-odborných časopisoch a zborníkoch z oblasti vojenstva, ale pomerne frekventovane aj v rôznych správach, reportážach, článkoch, publicistických reláciách alebo debatách mimo odbornú bezpečnostnú komunitu. Podľa Lubomíra Světničku sa dokonca z označenia hybridná vojna stal po vypuknutí konfliktu na Ukrajine „módny“ pojem zaznievajúci z úst kdekoho¹.

¹ L. Světnička, *Hybridní války dávno známe, přesto je musíme objevit a popsát*, 2015. Dostupné na internete na: http://www.natoaktual.cz/hybridni-valky-davno-zname-presto-je-musime-objevit-a-popsat-p5p-/na_analyzy.aspx?c=A150714_133516_na_analyzy_m02.

Z vyššie uvedených riadkov by sa mohlo zdať, že ide o nový pojem, nový odborný termín či dokonca nový typ vojny. Ale nie je to tak. V žiadnom prípade nejde o nový fenomén ani o nový typ konfliktu, ale len o akési znovuobjavenie tohto pojmu a jeho spopularizovanie po ruskej anexii Krymu na jar 2014 a dobytí rozsiahlych území bojovníkmi Islamského štátu v Iraku a Sýrii v rokoch 2013 a 2014. Hybridné vojny či konflikty tu už totiž boli. Jeden z učebnicových príkladov predstavuje, podľa Libora Franka z Centra bezpečnostných a vojensko-strategických štúdií Univerzity obrany v Brne, zabratie časti územia v českom pohraničí v roku 1938, kedy hitlerovské Nemecko využilo nielen vojenské, ale aj politické, ekonomické, informačné a humanitárne prostriedky².

Po ďalší príklad hybridnej vojny nemusíme chodiť až tak ďaleko do minulosti, stačí si spomenúť na prvú a druhú vojnu v Čečensku v rokoch 1994 až 1996, resp. 1999 až 2009, v ktorých boli čečenski separatisti schopní využiť konvenčný spôsob vedenia ozbrojeného zápasu s gerilovým spôsobom boja, realizovať psychologické operácie s cieľom nakloniť si miestne obyvateľstvo na svoju stranu, a zároveň vykonávať kriminálne aktivity a teroristické útoky nielen na území Čečenskej autonómnej republiky, ale najmä na ostatnom teritóriu Ruskej federácie. Bohužiaľ, ako uvádza Barry Renfrew, mnohé z aktivít čečenských separatistov boli označené ako vojnové zločiny a zahynulo pri nich množstvo nevinných civilistov, vrátane detí, ako napríklad pri Beslanskom masakri v roku 2004³.

Typickým príkladom hybridnej vojny je podľa Georgea W. Caseyho aj konflikt z roku 2006 (označovaný aj ako druhá libanonská vojna) medzi Izraelom a libanonským hnutím Hizballáh, ktorého príslušníci boli schopní využívať súčasné moderné civilné technológie (napríklad zabezpečené mobilné telefóny, počítače a telekomunikačné systémy, atď.) v kombinácii s modernými zbraňovými systémami (napríklad protitankovými, protitankovými a zem-vzduch riadenými strelami, raketami, mínometmi, bezpilotnými prostriedkami, atď.) a improvizovanými výbušnými systémami inovatívnym a neočakávaným spôsobom⁴. Hizballáh zároveň ako nešťatny

² IDNES. cz., *Hybridní válce se musí bránit celá společnost. I česká, tvrdí experti*, 2015. Dostupné na internete na: http://zpravy.idnes.cz/eperti-chteji-popsat-hybridni-boj-dlv-/zpr_nato.aspx?c=A150715_134014_zpr_nato_inc.

³ B. Renfrew, *Chechnya*, 2011. Dostupné na internete na: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/chechnya/>.

⁴ G.W. Jr. Casey, *The Army of the 21st Century*, 2009, s. 28. Dostupné na internete na: <http://www.ausa.org/publications/armymagazine/archive/2009/10/Documents/Casey211009.pdf>.

a nekonvenčný aktér dokázal identifikovať slabiny konvenčných regulárnych izraelských ozbrojených síl a úspešne aplikovať protiopatrenia voči ich silným stránkam⁵.

Medzi ďalšie príklady z nedávnej minulosti možno zaradiť konflikty v Gruzínsku v roku 2008, v Líbyi v roku 2011, na juhovýchodnej Ukrajine od roku 2014 alebo súčasnú vojnu vedenú Islamským štátom na Blízkom východe a v juhozápadnej Ázii.

1. VYMEDZENIE A DEFINOVANIE HYBRIDNEJ VOJNY

1.1. AMERICKÝ POHLED

Za „znovuobjavením“ termínu hybridná vojna, ako aj ďalších súvisiacich pojmov – hybridné hrozby, hybridný konflikt či hybridný spôsob vedenia boja – stojí podplukovník Frank Hoffman z Inštitútu národných strategických štúdií Národnej univerzity obrany vo Washingtone. „*Hybridná vojna*“, podľa neho, „*predstavuje viac ako len konflikt medzi štátmi a inými ozbrojenými skupinami. Je aplikáciou rôznych foriem konfliktu, ktoré najlepšie odlišujú hybridné hrozby alebo hybridné konflikty. To platí najmä odvtedy, odkedy môžu byť hybridné vojny vedené ako štátmi, tak i rôznymi neštátnymi aktérmi*“⁶.

Hybridná vojna tak podľa Hoffmana predstavuje vojnu, v ktorej pôsobia štátmi i neštátni aktéri, ktorí pri vedení bojovej činnosti využívajú metódy, ktoré predstavujú hybridné hrozby. Tie, ako uvádza Hoffman, „*zahŕňajú celú škálu spôsobov boja, vrátane konvenčných spôsobov a schopností, neregulárnej taktiky a nepravidelných formácií, ako aj kriminálne a teroristické činy, ktoré zahŕňajú neobmedzené násilie, nátlak, spoločenské nepokoje a rozvrat*“⁷. „*Tieto rôznorodé aktivity môžu byť vykonávané viacerými samostatnými jednotkami (alebo dokonca tou istou jednotkou), pričom sú operačne a takticky riadené a koordinované v priestore operácie za účelom dosiahnutia synergického efektu vo fyzickom i psychologickom*

⁵ P. Zůna, *Kritický pohled na koncept hybridních válek*, „Vojenské rozhledy“, 2010, roč. 19 (51), č. 3, s. 36.

⁶ F.G. Hoffman, *Hybrid Warfare and Challenges*, 2009, s. 36. Dostupné na internete na: smallwarsjournal.com/documents/jfqhoffman.pdf.

⁷ F.G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, 2007. Dostupné na internete na: http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybrid_war_0108.pdf.

rozmere konfliktu. *Želané účinky pritom možno dosiahnuť na všetkých úrovniach konfliktu*⁸.

Major Russell W. Glenn, absolvent prestížnej Vojenskej akadémie Spojených štátov amerických, ktorý v súčasnosti pôsobí na Austrálskej národnej univerzite v Canberre, definuje hybridné hrozby ako „*nepriateľa, ktorý súčasne a adaptabilne používa rôzne kombinácie politických, ekonomických, sociálnych a informačných prostriedkov a zároveň konvenčné, nepravidelné, katastrofické, teroristické a rozvratné kriminálne metódy vedenia boja*“⁹. Na doplnenie je potrebné uviesť, že nepriateľ môže podľa Glenna predstavovať kombináciu pôsobenia štátnych a neštátnych aktérov.

Podobná definícia bola prijatá na konferencii k hybridným vojnám,¹⁰ podľa ktorej „*hybridná hrozba predstavuje akéhokoľvek protivníka, ktorý súčasne a adaptívne uplatňuje konkrétnej situácii prispôsobený mix konvenčných, neregulárnych, teroristických a kriminálnych prostriedkov a aktivít v priestore operácie, pričom skôr ako o individuálneho aktéra, ide o protivníka alebo hrozbu pozostávajúcu z kombinácie štátnych a neštátnych aktérov*“¹¹.

Tento pohľad potvrdzuje podplukovník David J. Kilcullen, Austráľčan pracujúci pre americkú vládu a pôsobiaci vo Washingtone D.C., ktorý o hybridnej vojne hovorí ako o modernom konflikte zahŕňajúcom kombináciu konvenčnej vojny, neregulárnej vojny, občianskej vojny, povstania a terorizmu¹². Major William J. Nemeth ju vo svojej práci venovanej čечenskej vojne charakterizuje ako moderný spôsob gerilovej vojny, v ktorej sú využité moderné technológie a moderné metódy mobilizácie¹³.

Plukovník John J. McCuen zasa za hybridnú vojnu považuje „*vojnu, ktorá má síce konvenčnú formu, ale rozhodujúce boje sú vybojované nie na konvenčných, ale na asymetrických bojiskách. Predstavuje boj proti ozbrojenému nepriateľovi, súboj o získanie nadvlády nad priestorom operácie*

⁸ F.G. Hoffman, *Hybrid Warfare and Challenges*, 2009, s. 36. Dostupné na internete na: smallwarsjournal.com/documents/jfqhoffman.pdf.

⁹ R.W. Glenn, *Thoughts on Hybrid Conflict*, 2009, s. 2. Dostupné na internete na: <https://www.smallwarsjournal.com/blog/188-glenn.pdf>.

¹⁰ U.S. Joint Force Command Hybrid War Conference, Washington D.C., 24th February 2009

¹¹ US JFC HWC, *Hybrid War Conference*, Washington D.C.: United States Joint Force Command, 24th February 2009.

¹² D. Kilcullen, *The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One*, Oxford University Press, Oxford 2009, s. 384.

¹³ AFJ, *Hybrid vs. Compound War*, [in:] „Armed Forces Journal“, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.armedforcesjournal.com/hybrid-vs-compound-war/>.

*a snahu o získanie podpory miestneho obyvateľstva, udržanie si podpory vlastného obyvateľstva a podpory medzinárodného spoločenstva. Pritom práve nekonvenčné a asymetrické boje vybojované v rámci tejto ľudskej komunity nakoniec rozhodujú o úspechu alebo neúspechu*¹⁴.

Okrem vyššie uvedených názorov a definícií existujú samozrejme aj ďalšie od iných autorov, napríklad od plukovníka Stevena C. Williamsona (2009), majora Timothyho McCulloha a majora Richarda Johnsona (2013), majora Johna R. Davisa Jr. (2013) alebo kapitána Alexa Deepa (2015), ktoré sú však viac či menej podobné a neprinášajú žiadnu zásadnú zmenu v americkom pohľade na skúmanú problematiku. Niektoré sú obširnejšie, niektoré stručnejšie, v niektorých sa autori sústreďujú viac na využitie hlavne fyzických nástrojov za účelom vyrovnania prevahy protivníka alebo jeho zdolanie, a v niektorých zasa viac na nefyzické spôsoby vedenia boja, napríklad kybernetické útoky alebo psychologické operácie. V podstate sa ale zhodujú v tom, že v prípade hybridnej vojny ide o vojnu, v ktorej dochádza k súbežnému využitiu konvenčných i nekonvenčných prostriedkov, techník a metód pri vedení bojovej činnosti, a v prípade hybridných hrozieb ide o rozmanitú kombináciu regulárnych síl, neregulárnych síl a/alebo kriminálnych elementov, všetkých zjednotených za účelom dosiahnutia stanovených cieľov.

V každom prípade, bez ohľadu na úplnosť či neúplnosť používaných definícií, alebo odchýlky v nich, „*hybridná vojna a hybridné hrozby*“, ako uvádza major Christopher O. Bowers z Centra integrácie armádnych spôsobilostí USAF, „*predstavujú pre Spojené štáty americké veľmi reálnu bezpečnostnú výzvu, ktorej budú musieť čeliť v nasledujúcich dekádach*“¹⁵.

Potvrdzujú to slová bývalého amerického ministra obrany Roberta M. Gatesa, ktorý na margo škály možných hrozieb v rámci príprav vyváženej stratégie Pentagonu na ďalšie obdobie uviedol, že „*v budúcnosti je možné očakávať ešte väčšie množstvo deštruktívnych nástrojov a taktiky, od sofistikovaných až po jednoduché, ktoré budú uplatňované v hybridných konfliktoch alebo ešte komplexnejších formách boja*“¹⁶.

¹⁴ J.J. McCuen, *Hybrid Wars*, „Military Review“, 2008, Vol. 3, no. 2, pp. 107–113.

¹⁵ CH.O. Bowers, *Identifying Emerging Hybrid Adversaries*, 2012, s. 39. Dostupné na internete na: <http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/2012spring/Bowers.pdf>.

¹⁶ M.R. Gates, *A Balanced Strategy: Reprogramming Pentagon for a New Age*, 2009. Dostupné na internete na: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2009-01-01/balanced-strategy>.

Aj preto generál James N. Mattis, bývalý veliteľ námornej pechoty a Spoločného veliteľstva síl amerických ozbrojených síl, uviedol, že „americké ozbrojené sily sa musia transformovať na hybridné sily a rozšíriť svoje nekonvenčné spôsobilosti.“ Odôvodnil to tým, že Spojené štáty americké budú viesť v 21. storočí vojny v hybridných podmienkach. V tejto súvislosti však zdôraznil, že „budovanie nových nekonvenčných spôsobilostí nesmie ísť na úkor klasických konvenčných, ale USA sa musia sústrediť na budovanie mixu oboch typov spôsobilostí“¹⁷. A to preto, že i keď Spojené štáty budú s najväčšou pravdepodobnosťou pôsobiť v tomto storočí v hybridných konfliktoch, pokiaľ existujú konvenčné hrozby od konvenčných protivníkov a neodstránila sa možnosť vojny medzi štátmi, dovtedy musia USA udržiavať svoje konvenčné spôsobilosti a kapacity ako základ svojich schopností pre ostatné typy konfliktov¹⁸.

V podobnom duchu sa vyjadril aj veliteľ pozemného vojska amerických ozbrojených síl – generál George W. Casey, podľa ktorého „americké jednotky budú čeliť v budúcich konfliktoch hybridným hrozbám – dynamickej kombinácii konvenčných, nepravidelných, teroristických a kriminálnych spôsobilostí, využívaných asymetrickým spôsobom s cieľom byť protiváhou, resp. obmedziť výhody (silné stránky) amerických ozbrojených síl. Tie musia byť z toho dôvodu dostatočne prispôsobivé a všestranné, aby boli schopné čeliť týmto hrozbám“¹⁹.

1.2. EURÓPSKY POHĽAD

Jedným z prvých Európanov, ktorý sa zaoberal problematikou hybridných vojen a dokázal ich definovať bol holandský generálmajor a poslanec parlamentu Frank van Kappen. „Hybridná vojna“, podľa neho, „predstavuje široké spektrum nepriateľských aktivít, v ktorých úloha vojenského komponentu je skôr malá, pretože politický, informačný, ekonomický a psychologický vplyv sa stáva hlavným prostriedkom vedenia boja. Takéto metódy pomáhajú dosiahnuť významné výsledky: teritoriálne, politické a ekonomické

¹⁷ J.J. Kruzal, *U.S. must prepare for „Hybrid Warfare“*, general says, 2009. Dostupné na internete na: <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=53089>.

¹⁸ J.N. Mattis, F.G. Hoffman, *Future Warfare: The Rise of Hybrid War*, 2007, s. 1. Dostupné na internete na: [http://milnewstbay.pbworks.com/f/MattisFourBlockWarUSNI Nov 2005.pdf](http://milnewstbay.pbworks.com/f/MattisFourBlockWarUSNI%20Nov%202005.pdf).

¹⁹ G.W. Jr. Casey, *The Army of the 21st Century*, 2009, s. 28. Dostupné na internete na: <http://www.ausa.org/publications/armymagazine/archive/2009/10/Documents/Casey211009.pdf>.

*straty nepriateľa, chaos a rozvrat systému výkonu štátnej moci, a oslabenie morálky spoločnosti*²⁰.

Kappenov prínos však nespočíva len v definovaní hybridnej vojny a v konštatovaní, že „*ide o kombináciu klasickej vojny s využívaním nepravidelných vojenských formácií*“. Významné je predovšetkým to, že naplno poukázal na fakt, že „*štáty, ktoré vedú hybridnú vojnu, uzatvárajú dohody s neštátnymi aktérmi, bojovníkmi (žoldniermi), súkromnými organizáciami a skupinami miestnych obyvateľov, avšak akúkoľvek komunikáciu s nimi dôrazne popierajú. Títo aktéri totiž môžu vykonávať (realizovať) také veci (kroky), ktoré si štát nemôže dovoliť podniknúť*“²¹. *Všetka špinavá robota tak môže byť potom hodená na plecia nevládných organizácií*²².

V rámci európskeho pohľadu na skúmanú problematiku stojí za pozornosť aj britský názor vyjadrený v Koncepte budúcich pozemných operácií, ktorý spracovalo Centrum pre rozvoj, koncepty a doktríny britského ministerstva obrany. Podľa tohto konceptu „*britské ozbrojené sily, a predovšetkým pozemné sily, musia byť pripravené tak, aby boli schopné odolať prekvapivým útokom a získať alebo znovu získať iniciatívu, a musia byť vyzbrojené tak, aby boli schopné čeliť konvenčným alebo hybridným hrozbám, kedy nepriateľ využíva mix všetkých jemu dostupných nástrojov, konvenčných a/alebo nekonvenčných síl, doplnených o po-*

²⁰ SGS, *Kremlin hybrid war against Ukraine and EU: Energy Component*, 2014. Dostupné na internete na: <http://geostrategy.org.ua/en/analitika/item/585-/585->

²¹ Poznámka autora: Štát je viazaný dodržiavaním medzinárodného práva, napríklad Ženevskými konvenciami na ochranu obetí vojny alebo Haagským dohovorom či Ženevským protokolom upravujúcim používanie zbraní vo vojne. Ženevské konvencie spolu so svojimi dodatkovými protokolmi predstavujú základný prameň medzinárodného humanitárneho práva (a tiež vojnového práva). Ich hlavnou zásadou je, že v prípade ozbrojeného konfliktu musí byť rešpektovaná dôstojnosť ľudskej bytosti a bez akéhokoľvek nepriaznivého rozlišovania musia byť pred konfliktom a jeho následkami chránení tí, ktorí na konflikte nie sú priamo zúčastnení, ako aj tí, ktorí boli z konfliktu vyradení v dôsledku choroby, zranenia či zajatia. Zmluvnými stranami Ženevských konvencií sú všetky štáty sveta a ich zásady (a zásady I. a II. dodatkového protokolu) sú súčasťou medzinárodného obyčajového práva, takže z toho titulu zaväzujú každého člena medzinárodného spoločenstva k ich dodržiavaniu. Porušenie Ženevských konvencií predstavujú vojenské zločiny, a preto je ich páchatel trestne zodpovedný podľa medzinárodného práva.

²² UAP, *Hybrid Warfare as a Key Instrument of Russian Revenge Geostrategy*, 2015. Dostupné na internete na: <http://uaposition.com/analysis-opinion/hybrid-warfare-as-a-key-instrument-of-the-russian-revenge-geostrategy/>.

litické, ekonomické a ďalšie aktivity za účelom dosiahnutia ním stanovených cieľov“²³.

Pod pojmom hybridná vojna sa v koncepte rozumie „konflikt, v ktorom štátni alebo neštátni aktéri využívajú všetky spôsoby vedenia boja súčasne, pričom používajú moderné konvenčné zbrane, nekonvenčné spôsoby a taktiky, terorizmus a kriminálne aktivity s cieľom destabilizovať existujúci poriadok (systém)“²⁴. V dokumente sa zároveň uvádza, že „takéto výzvy si vyžadujú budovanie adekvátnych bojových spôsobilostí, keďže existuje vysoká pravdepodobnosť použitia nových zbraní, vykonávania kybernetických útokov a potenciálne aj nasadenia rádologických zbraní za účelom dosiahnutia strategických účinkov, ktoré ohrozia britské záujmy“²⁵.

Určitú minimalistickú pozíciu pri konceptualizácii hybridnej vojny zastáva v rámci britského poňatia Chris Parry, podľa ktorého „hybridná vojna je vedená nepravidelnými jednotkami, ktoré majú prístup k sofistikovaným zbraňam a systémom, ktoré zvyčajne používajú regulárne jednotky“²⁶. V tomto prípade je ale potom otázne, v čom spočíva rozdiel oproti nepravidelnej vojne.

Z prostredia Českej republiky je potrebné vyzdvihnúť práce Pavla Zůnu a Lubomíra Světničku, ktoré minimálne v českom prostredí významným spôsobom pomohli ozrejmiť a pochopiť problematiku hybridných vojen, hybridných hrozieb, hybridného spôsobu vedenia boja a ďalších s tým spojených procesov a javov. Ocenenie si zaslúžia aj Zdeněk Kříž, Zinaida Schevcuk a Peter Števkov, ktorí sa v rámci projektu Jagello 2000 zaoberali hybridnou vojnou ako novým fenoménom v bezpečnostnom prostredí Európy. Výsledkom ich práce je návrh komplexnej definície hybridnej vojny: „Hybridná vojna je ozbrojený konflikt vedený kombináciou nevojenských a vojenských prostriedkov s cieľom ich synergickým efektom prinútiť protivníka k vykonaniu takých krokov, ktoré by sám o sebe nevykonával. Aspoň jednou stranou konfliktu je štát. Hlavnú úlohu pri dosiahnutí cieľov vojny hrajú nevojenské prostriedky v podobe psychologických operácií a propagandy, ekonomických sankcií, embárg, kriminálnych aktivít, teroristických

²³ DCDC, *The Future Land Operational Concept*, 2008, s. 14. Dostupná na internete na: <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/youttasart/youttasarttae/bigcity/UK/4.UK%20Future%20Land%20Operational%20Concept.pdf>.

²⁴ *Ibidem*, s. 15.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ R. Wilkie, *Hybrid Warfare: Something Old, Not Something New*, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj09/win09/html>.

*aktivít a iných subverzívnych aktivít podobného charakteru. Vojenské operácie útočníka sú vedené nepravidelnými silami kombinujúcimi symetrické a asymetrické spôsoby vedenia bojovej činnosti proti celej spoločnosti a najmä proti jej politickým štruktúram, orgánom štátnej správy a samosprávy, ekonomike štátu, morálke obyvateľstva a ozbrojeným silám*²⁷.

Na Slovensku, kde ani zďaleka nie je venovaná vojenskej vede taká pozornosť, resp. nie sú vytvorené také podmienky pre výskum v oblasti vojenstva ako v susednom Česku alebo v mnohých iných krajinách či už v rámci alebo mimo Severoatlantickej aliancie, je potrebné oceniť aktivity Inštitútu bezpečnostných a obranných štúdií pod vedením Iva Samsona, pričom za pozornosť stoja predovšetkým práce majora Milana Hanka, ktorý poukazuje na to, že so zmenou charakteru bezpečnostného prostredia sa mení aj charakter dnešných konfliktov a vojen, pričom ponúka rozbor hybridnej vojny ako jednej z možných foriem vojny popri doteraz viac zaužívaných formách²⁸, a Juraja Beskida, ktorý prostredníctvom analýzy hybridnej vojny na Kryme poukazuje na nové možnosti a spôsoby vedenia moderného boja – vedenia tzv. vojny novej generácie²⁹. Okrem toho je nevyhnutné oceniť aj snahu o výskum konfliktov, ktorý prebieha pod vedením doc. Rastislava Kazanského na Katedre bezpečnostných štúdií Fakulty medzinárodných vzťahov a politických vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

1.3. RUSKÝ POHĽAD

Analýza ruského pohľadu na hybridné vojny, hybridné hrozby a hybridné spôsoby vedenia boja má mimoriadny význam pre ďalší výskum predmetnej problematiky nielen z dôvodu obrovskej vojenskej sily Ruskej federácie, ale aj z dôvodu úspešnej aplikácie zásad hybridnej vojny najprv (i keď len čiastočne) pri rusko-gruzínskom konflikte v roku 2008 a neskôr (plne) pri bleskovej anexii Krymu na jar 2014.

Za otca ruskej koncepcie hybridnej vojny sa považuje náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Ruskej federácie a prvý námestník minis-

²⁷ Z. Kříž, Z. Schevcuk, P. Števkov, *Hybridní válka jako fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*, Jagelo, Ostrava 2000, 2015, s. 8.

²⁸ Hanko, *Hybridná forma vedenia vojny*, „Vojenské reflexie“, 2015, roč. 10, č. 2/2015, s. 67.

²⁹ J. Beskid, *Vojna novej generácie realizovaná na Kryme*, [in:] *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2014 – zborník vedeckých a odborných prác*, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš 2014, s. 24.

tra obrany – armádny generál Valerij Vasilievič Gerasimov, podľa ktorého „hybridná vojna je vojnou novej generácie, v ktorej tradičné vojenské metódy a postupy sú nahradené hybridnými, to znamená širokou škálou politických, ekonomických, informačných, medzinárodných, humanitárnych a ďalších nástrojov“. Generál Gerasimov ďalej hovorí, že „v 21. storočí začína prevládať tendencia, kedy hranice medzi vojnou a mierom sú rozmazané. Vojny sa nevyhlasujú a ak sa začnú, neprebiehajú podľa obvyklej šablóny. Skúsenosti z konfliktov spojených s tzv. farebnými revolúciami v severnej Afrike a na Blízkom Východe poukazujú na to, že prosperujúci štát sa môže stať za niekoľko mesiacov, ba dokonca aj dní arénou vojenského zápasu, obeťou zahraničnej intervencie, a dostať sa do stavu humanitárnej katastrofy, chaosu a občianskej vojny“³⁰.

„V žiadnej z krajín“, pokračuje generál, „kde vypukla tzv. arabská jar nie je oficiálne vyhlásená vojna, avšak sociálne, ekonomické a politické dôsledky pre jednotlivé štáty a spoločnosti sú zrovnateľné s následkami skutočnej vojny. K dosiahnutiu politických a strategických cieľov už nie sú potrebné zbrane, resp. existujú účinnejšie nástroje. Pre dosiahnutie stanovených cieľov je mnohokrát vhodnejšie použitie politických, ekonomických, informačných, humanitárnych a ďalších nevojenských opatrení, vrátane protestného potenciálu obyvateľstva cieľovej krajiny.“ Ako príklad uvádza Gerasimov používanie humanitárnych organizácií alebo súkromných bezpečnostných služieb. Príkladom sú podľa neho operácie v Sýrii, na Ukrajine alebo v Líbyi, kde najaté súkromné vojenské spoločnosti úzko spolupracovali s ozbrojenými oddielmi opozície, či pôsobenie Greenpeace v Arktíde. Náčelník generálneho štábu i ruská vláda sú presvedčení, že Západ financuje tak opozíciu, ako aj ďalšie organizácie, napríklad nevládne organizácie na Ukrajine i v Rusku. „To všetko je doplnené o skryté vojenské akcie informačného charakteru alebo špeciálnych jednotiek. Otvorené použitie sily so zámenkou „udržania mieru a regulácie krízy“ sa deje až na konci konfliktu za účelom „dosiahnutia konečných cieľov“³¹.

V tejto súvislosti Gerasimov ďalej hovorí a pýta sa: „Samozrejme, najľahšie by bolo povedať, že udalosti arabskej jari nie sú vojna, a preto

³⁰ V.V. Gerasimov, *Ценность науки в предвидении: Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий*, 2013. Dostupné na internete na: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.

³¹ J. Grohmann, *Hybridní války podle Valerije Gerasimova*, 2015. Dostupné na internete na: <http://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>.

by sme ich my vojaci nemali skúmať. Ale možno práve naopak, nie sú tieto udalosti typickou vojnou 21. storočia?“. A zároveň dodáva: „Samotné pravidlá vojny sa zmenili. Narástla úloha nevojenských spôsobov dosiahnutia politických a strategických cieľov, ktoré v mnohých prípadoch svojou efektívnosťou prevyšujú silu zbraní. Vojenské sily sa často používajú pod pláštikom mierových operácií, ktoré majú dosiahnuť uzmiernenie znepriatelených strán“³².

Náčelník generálneho štábu si kladie aj ďalšie rétorické otázky: „Čo je to súčasná vojna? Na čo treba pripravovať armádu? Ako má byť vyzbrojená?“ Odpovede na tieto a ďalšie súvisiace otázky by mali určovať cesty rozvoja ozbrojených síl v dlhodobej perspektíve a zároveň umožniť získať predstavu o spôsoboch ich použitia. V súčasnosti sa podľa Gerasimova zavádzajú nové, netradičné bojové postupy. Rastie úloha mobilných zoskupení rôznych druhov, ktoré pôsobia v jednotnom informačnom poli a v spravodajskom priestore vďaka možnostiam nových systémov riadenia a zabezpečenia. Vojenské operácie sú dynamickejšie, aktívnejšie a prinášajú viac výsledkov. Vytrácajú sa taktické a operačné prestávky, ktoré by mohol protivník využiť. Nové komunikačné a informačné technológie umožnili zmenšiť priestorový a časový odstup medzi vojakmi a velením.

Frontálne zrážky veľkých zoskupení vojakov na strategickej a operačnej úrovni postupne, ako uvádza generál, ustupujú do úzadia. Vplyv na protivníka na diaľku sa postupne stáva hlavným spôsobom dosiahnutia cieľov operácie. Jeho objekty sa ničia v celej hĺbke jeho územia. Stierajú sa rozdiely medzi strategickou a taktickou úrovňou, útočnými a obrannými operáciami. Masovo sa využívajú veľmi presné zbrane. Súčasťou výzbroje sa stavajú zbrane fungujúce na základe nových fyzikálnych princípov a robotické systémy. Široko sa využíva asymetrická vojenská činnosť, ktorá umožňuje nivelizovať prevahu protivníka v ozbrojenom boji. Pritom sa využívajú príslušníci špeciálnych vojsk a sily vnútornej opozície na vytvorenie permanentného frontu na celom území znepriateleného štátu. Využíva sa tiež informačný vplyv, ktorého formy a spôso-

³² V.V. Gerasimov, *Ценность науки в предвидении: Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий*, 2013. Dostupné na internete na: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.

by sa neustále zdokonaľujú. Prebiehajúce udalosti nachádzajú odraz vo vojenských doktrínach rôznych krajín³³.

Generál Gerasimov v súvislosti s riešenou témou prezentuje názor, že „nepriateľa je možné poraziť kombináciou politických, ekonomických, technologických, informačných a ekologických operácií“³⁴. Toto jeho vyjadrenie je v súlade s víziou vojny, ktorá sa neodohráva na fyzickom bojisku, ale ako uvádzajú ruskí teoretici, odohráva sa v tzv. psychologickej sfére. Podľa nich sa budúce vojny nebudú viesť klasickým spôsobom na bojisku, ale najmä v ľudských myšliach. Aj preto Rusko kladie v súčasnosti veľký dôraz na oblasť informačných a psychologických operácií. Informačné a psychologické operácie už nebudú ako doteraz hrať úlohu len podporných alebo pomocných aktivít, pretože dobre pripravená a vedená informačná a psychologická vojna môže podľa tejto koncepcie v mnohých prípadoch nahradiť tradičné spôsoby vedenia vojny bez potreby nasadenia veľkého počtu vojenských jednotiek a techniky.

V posledných konfliktoch sa podľa generála Gerasimova objavili nové metódy a spôsoby vedenia vojenských operácií, ktorých vývoj, zdokonalovani a uplatňovanie bude aj naďalej pokračovať a prinesie zásadné zmeny v charaktere budúcich ozbrojených konfliktov. Tie najväčšie zmeny medzi tradičnými a netradičnými vojenskými metódami (spôsobmi), ako ich prezentuje náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Ruskej federácie, sú uvedené v nasledujúcej tabuľke:

³³ V. Bačišin, *Hybridná vojna a jej hodnotenie* [in:] *Obrana*, 2015, roč. 23, č. 1, s. 4–5.

³⁴ V.V. Gerasimov, *Ценность науки в предвидении...*, *op. cit.*

TABUĽKA 1: ZMENY V CHARAKTERE OZBROJENÝCH KONFLIKTOV PODĽA V. V. GERASIMOVA.

Tradičné vojenské metódy	Nové vojenské metódy
<ul style="list-style-type: none"> • vojenská akcia začína po strategickom rozvinutí vojsk (vyhlásenie vojny), • frontálne stretы medzi veľkými skupinami vojsk, ktorých základ tvoria najmä útvary pozemných síl, • porážka ľudskej a palebnej sily, prevzatie kontroly nad regiónom a hranicami za účelom získania kontroly územia, • deštrukcia ekonomickej sily protivníka a anexia jeho územia, • vedenie bojovej činnosti na zemi, vo vzduchu a na mori, • velenie ozbrojeným silám (jednotkám) podľa pevnej, hierarchicky organizovanej štruktúry velenia a riadenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • vojenskú akciu začínajú vojenské jednotky v mierovom stave (vojna nie je vôbec vyhlásená), • nekontaktné stretы medzi vysoko pohyblivými a špecializovanými (hybridnými) bojovými jednotkami, • zničenie vojenskej a ekonomickej sily protivníka prostredníctvom krátkodobých a presných útokov (úderov) na jeho vojenskú a civilnú infraštruktúru, • masívne použitie vysoko presných zbraní a zbraňových systémov, špeciálnych jednotiek (operácií), robotizovaných kompletov a zbraní založených na nových fyzikálnych princípov (laserových, plazmových, akustických, vysokofrekvenčných a pod.), • využitie ozbrojených civilistov (4 civilisti na 1 vojaka), • súbežné útoky na nepriateľské jednotky a objekty na celom území, • súbežné boje na zemi, vzduchu, mori a v informačnom priestore, • použitie asymetrických a nepriamych metód, • velenie a riadenie jednotiek v jednotnom informačnom priestore.

Zdroj: Berzinš, 2014, s. 4.

Na vyššiu úroveň a kvalitu ruského operačného umenia, ktoré v súčasnosti „dosiahlo novú intelektuálnu fázu“, a na zmenu ruského pohľadu na vedenie vojny novej generácie poukázal profesor Peter A. Mattsson zo

Švédskej akadémie národnej obrany. Vo svojej prednáške na tému adaptácie ruských ozbrojených síl na nové operačné koncepty multipolárneho sveta hovorí, okrem iného, aj o zmene v smerovaní (posune) rozvoja ruských vojenských spôsobilostí do roku 2020. Ide predovšetkým o posun:

- od priamej deštrukcie k priamemu vplyvu,
- od priameho zničenia protivníka k jeho vnútornému rozkladu,
- od vojny so zbraňami a technológiami ku kultúrnej vojne,
- od vojny s konvenčnými silami k vojne so špeciálne pripravenými silami a komerčnými nepravidelnými zoskupeniami,
- od tradičného (3D) bojiska k informačnej a psychologickej vojne a vojne vnímania,
- od priamych stretov k bezkontaktnnej vojne,
- od lineárnej a lineárne členenej vojny k totálnej vojne, zahŕňajúcej nepriateľské sily a základne v jeho tyle,
- od vojny v reálnom fyzickom prostredí k vojne prebiehajúcej v ľudskom vedomí a v kyberpriestore,
- od symetrickej vojny k asymetrickej, vedenej prostredníctvom politických, ekonomických, technologických a ekologických kampaní,
- od časovo obmedzenej (ohraničenej) vojny k permanentnej vojne ako prirodzenej podmienke v živote národa³⁵.

V rámci objasnenia ruského pohľadu na hybridné vojny, resp. vojny novej generácie je potrebné, okrem koncepcie armádneho generála Valerija Gerasimova, spomenúť aj prácu plukovníka Sergeja G. Čekinova a generálporučíka Sergeja A. Bogdanova. Význam ich práce spočíva najmä v tom, že hoci kladú dôraz na využívanie tých najmodernejších vojenských i nevojenských technológií, vojna novej generácie sa má podľa nich odohrávať predovšetkým v psychologickej a informačnej dimenzii, kde bude dochádzať aj k rozhodujúcim bojom. Do vojny budú podvrátnym spôsobom zaťahované protivníkov verejné inštitúcie, pričom týmto konfliktom, v ktorých majú byť vo veľkej miere využívané asymetrické postupy k podlomeniu presily protivníka, má predchádzať intenzívna výzvedná a prieskumná činnosť.

³⁵ J. Bērziņš, *Russia's New Generation Warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy*, s. 5. Dostupné na internete na: <http://www.naa.mil.lv/~media/NAA/AZPC/Publikacijas/PP%2002-2014.ashx>.

Čekinov a Bogdanov rozdelili priebeh vojny novej generácie do nasledujúcich fáz:

- 1) nevojenské asymetrické vedenie vojny zahŕňajúce informačné, psychologické, ideologické, diplomatické a ekonomické opatrenia ako časť plánu na vytvorenie priaznivých politických, ekonomických a vojenských predpokladov pre ďalšie fázy vojny;
- 2) špeciálne operácie s cieľom oklamania politických a vojenských predstaviteľov koordinovanými opatreniami prostredníctvom diplomatických kanálov, masovo oznamovacích prostriedkov, vládnych a vojenských agentúr, únikom falošných údajov, rozkazov, nariadení a smerníc;
- 3) zastrašovanie, klamanie a podplácanie vládnych a vojenských predstaviteľov s cieľom prinútiť ich, aby prestali plniť svoje služobné povinnosti;
- 4) destabilizujúca propaganda, ktorá má zvýšiť nespokojnosť obyvateľstva, čo bude umocnené príjazdom militantných skupín a eskaláciou podvratnej činnosti;
- 5) zriadenie bezletových zón nad krajinou, ktorá má byť napadnutá, vyhlásenie blokády a rozsiahle využitie súkromných vojenských spoločností v tesnej spolupráci s ozbrojenými opozičnými jednotkami;
- 6) zahájenie vojenských akcií, ktorým predchádzal rozsiahli prieskum a diverzná činnosť, t.j. všetky typy, formy a metódy operácií, vrátane operácií špeciálnych jednotiek, operácií vo vesmíre, rádiové a elektronické operácie, diplomatické spravodajstvo, spravodajstvo tajných služieb a priemyslová špionáž;
- 7) operácie vedené prostredníctvom cielených informácií, elektronický boj, letecké a kozmické operácie, nepretržité letecké zastrašovanie v súčinnosti s použitím vysoko presných zbraňových systémov (ďalekonosné delostrelectvo) a zbraní založených na nových technológiách (vrátane mikrovln, radiácie, neletálnych biologických zbraní);
- 8) likvidácia zostávajúcich miest odporu a zničenie zvyškov nepriateľských zoskupení prostredníctvom špeciálnych operácií vedených prieskumnými jednotkami, ktoré vyhľadávajú jednotky nepriateľa a hlásia ich súradnice raketovým a delostreleckým jednotkám; paľba s využitím vyspelých zbraní, sústredená na zničenie jednotiek, ktoré kladú odpor; nasadenie výsadkových jednotiek, ktoré obklúčia po-

sledné body odporu; a operácie na vyčistenie terénu prostredníctvom pozemných jednotiek³⁶.

Z uvedeného vyplýva, že ruský pohľad na vedenie modernej vojny je založený na teórii, že hlavným bojovým priestorom je myseľ. Kříž k tomu uvádza: „Kým v dobách Sovietskeho zväzu a tesne po jeho rozpade lipla Moskva v prvom rade na tradičnej porážke protivníka silou, nasledovanej nahradením vlády a potom sociálnym inžinierstvom, v novom poňatí sú priority obrátené tak, že pre konečnú porážku protivníka nemusi ku skutočnému bojovému nasadeniu jednotiek vlastne ani dôjsť“³⁷. Vedenie vojen novej generácie bude preto založené na informačnej a psychologickej vojne, aby bola dosiahnutá nadvláda nad nepriateľskými vojskami, získaná kontrola nad jeho zbraňami a technikou, a aby nepriateľské ozbrojené sily a civilné obyvateľstvo boli morálne a psychologicky zlomené. Hlavným cieľom je podľa možnosti čo najväčšie obmedzenie nasadenia ťažkej vojenskej techniky a síl a dosiahnutie toho, aby vojenské jednotky a civilné obyvateľstvo naopak podporovali útočníka, na škodu vlastnej vlády a vlastnej krajiny.

Napriek všetkým vyššie uvedeným informáciám, generál Gerasimov tvrdí, že „Rusko na tomto poli zaspalo, a preto je potrebné pracovať na náprave. Vojenské akcie sú totiž čím ďalej tým dynamickejšie, operačné a taktické pauzy, ktoré by mohol protivník využiť, sa strácajú, a nasadenie veľkých zoskupení síl na strategickej i taktickej je už tiež minulosťou. Hlavným prostriedkom na dosiahnutie stanovených strategických a operačných cieľov sa stávajú diaľkové, bezkontaktné akcie“³⁸. Keďže hybridné vojny vníma generál nielen ako príležitosť, ale aj ako hrozbu, je podľa neho nevyhnutné, aby sa doterajšie koncepcie ďalej rozvíjali, aby bolo Rusko na tento typ vojny pripravené, vedelo jej čeliť, ale tiež využiť vo svoj prospech.

2. PRÍKLADY HYBRIDNEJ VOJNY

2.1. GRUZÍNSKO

Vojna v Gruzínsku začala 1. augusta 2008, kedy gruzínske jednotky začali ostreľovať mìnometmi, granátometmi a z ručných zbraní Cchinvali – hlav-

³⁶ S.G. Čekinov, S.A. Bogdanov, *The Nature and Content of a New Generation War*, 2013. Dostupné na internete na: http://www.eastviewpress.com/Files/MT_FROM%20THE%20CURRENT%20ISSUE_No.4_2013.pdf

³⁷ L. Světnička, *Hybridní války dávno známe...*, *op. cit.*

³⁸ V.V. Gerasimov, *Ценность науки в предвидении...*, *op. cit.*

né mesto Južného Osetska,³⁹ vrátane obytných zón. Zomreli prví ľudia, vznikli prvé materiálne škody a keďže Gruzínsko pokračovalo v koncentracii a rozmiestňovaní svojich síl na hraniciach Južného Osetska, začalo sa s evakuáciou civilistov do Severného Osetska. 7. augusta jednotky gruzínskych ozbrojených síl opätovne ostreľovali Cchinvali a ďalšie osetské mestá. Vojska napokon naplno prepukla 8. augusta 2008 v deň otvorenia 29. letných olympijských hier v Pekingu potom, čo Gruzínsko prekvapivo po podpísaní prímeria zaútočilo na Južné Osetsko, obkľúčilo jeho metropolu a zahájilo mohutný útok. Pri útoku zároveň napadli ruské kasárne a zabili desiatku ruských vojakov. Rusko požiadalo o mimoriadne zasadenie Bezpečnostnej rady OSN, s čím BR súhlasila. Potom, čo gruzínske jednotky pokračovali v útoku na Cchinvali a ďalšie osetské mestá po zemi i zo vzduchu, juhoosetský parlament požiadal Rusko pomoc. To o niekoľko hodín zahájilo protiofenzívu prostredníctvom jednotiek 58. armády, čím sa pomer síl na bojisku radikálne zmenil⁴⁰. Po vytlačení gruzínskych jednotiek z územia Južného Osetska ruské vojenské jednotky pokračovali v útoku na gruzínske ozbrojené sily, vojenské objekty, sklady, základne a veliteľské stanovišťa, a v postupe gruzínskym územím. Zastavili sa 55 km od Tbilisi, keď im vtedajší ruský prezident Dmitrij Medvedev nariadil ukončiť vojenské operácie v Gruzínsku.

Z hľadiska skúmanej problematiky je nutné upozorniť, že v tomto prípade nešlo o hybridnú vojnu v pravom slova zmysle, resp. o hybridnú vojnu v zmysle vyššie uvedených definícií. Bola to klasická konvenčná vojna, v ktorej boli primárne použité konvenčné zbrane a konvenčné postupy, avšak Rusko v nej zároveň významným spôsobom využívalo prvky hyb-

³⁹ Po rozpade ZSSR v roku 1991 sa v Gruzínsku uskutočnilo referendum o nezávislosti krajiny, po ktorom krajina 9. apríla 1991 vyhlásila nezávislosť. Obyvatelia Južného Osetska však nesúhlasili s referendom, nechceli sa stať súčasťou Gruzínska, ale radšej chceli zotrvať v pevnom zväzku s Ruskou federáciou. V Južnom Osetsku sa uskutočnilo referendum, v ktorom sa drvivá väčšina obyvateľov vyslovila za nezávislosť od Gruzínska a samostatnosť. Južné Osetsko (podobne ako Abcházsko) sa následne oddelilo od gruzínskeho teritória. Tbilisi vyslalo vojenské jednotky, aby potlačili separatistické hnutie a tak sa začala vojna, ktorá stála 2 tisíc ľudí ich životy. Po skončení bojov dohliadalo na základe vzájomnej dohody na dodržiavanie prímeria 500 vojakov mierových síl z Ruskej federácie, Severného a Južného Osetska, Gruzínska a OBSE. V roku 2006 hlasovalo v referende 99 % Osetíncov za úplnú samostatnosť Južného Osetska (Kyselová, 2008).

⁴⁰ SME, *Gruzínsko a Rusko vedú vojnu*, 2008. Dostupné na internete na: <http://www.sme.sk/c/4012603/gruzinsko-a-rusko-vedu-voynu.html>.

ridného vedenia boja k príprave a podpore vedenia svojich bojových operácií. K dosiahnutiu politických cieľov operácie nedošlo len s použitím vojenskej sily, ale aj prostredníctvom hybridných spôsobov boja (napríklad prostredníctvom ekonomických sankcií a embarga, informačnej vojny, kybernetickej vojny, diplomatických i humanitárnych aktivít, atď.), ktoré zohrali podpornú úlohu.

Obe strany ozbrojeného konfliktu viedli intenzívnu informačnú vojnu, čo sťažovalo oddelenie faktov od úmyselne šírených dezinformácií. Okrem toho, že Moskva a Tbilisi sa vzájomne obviňovali zo zabíjania civilistov a z vytvárania humanitárnej katastrofy, Moskva kládla vinu za rozpútanie krviprelievania Gruzínsku a jeho postup v Južnom Osetsku prirovnala ku genocíde, gruzínsky prezident Michail Saakašvili zasa obvinil Rusko, že si chce podmaniť jeho krajinu. Neskôr, v správe, ktorú si objednala Európska únia a text bol navrhnutý tímom pod vedením švajčiarskej diplomatky Heidi Tagliavini, sa priamo hovorí, že to bolo masívne gruzínske ostreľovanie a delostrelecký útok na mesto Cchinvali počas noci zo 7. na 8. augusta 2008, čo sa považuje za začiatok vojnového stavu⁴¹. O ďalšie tri roky obvinil prezidenta Michaila Saakašviliho aj jeho prívržencov zo zodpovednosti za rozpútanie vojny s Ruskom v roku 2008 aj predseda gruzínskej vlády Bidzina Ivanišvili. K rovnakému záveru dospela aj gruzínska nezávislá vyšetrovacía komisia, ktorá sa zaoberala príčinami a dôsledkami vyostrenia situácie na Kaukaze v roku 2008⁴². Rusko bolo zasa z viacerých strán a od viacerých významných politikov kritizované za vstup ruských jednotiek na územie Gruzínska. EÚ ho vo vyššie zmienenej správe obvinila z provokácií a jeho reakciu na útok na ruských vojakov za neprimeranú stavu⁴³.

Informačnej vojne dominovali tri hlavné témy: 1. Gruzínsko a najmä jeho prezident Saakašvili boli agresori; 2. Rusko bolo nútené zasiahnuť na obranu svojich občanov a zabrániť humanitárnej katastrofe; 3. Západ nemá žiadny legitímny dôvod na kritiku Ruska, pretože Rusko vykonalo iba to, čo Západ vykonal v roku 1999 v Srbsku v Kosove. Súbežne s informačnou vojnou proti Gruzínsku prebehla tiež vojna kybernetická. Viacero

⁴¹ Euractiv, *Správa EÚ: Rusko je víťaz, Gruzínsko agresor*, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/sprava-eu-rusko-je-vitaz-gruzinsko-agresor-013720>.

⁴² HS, *Budúci premiér Gruzínska: Za vojnu s Ruskom je vinný prezident*, 2012. Dostupné na internete na: <http://www.hlavnespravy.sk/ivanisvili-saakasvili-a-jeho-ludia-su-zodpovedni-za-patdnovu-voynu-s-ruskom/40917>.

⁴³ Euractiv, *Správa EÚ: Rusko je víťaz..., op. cit.*

významných gruzínskych webových stránok, vrátane stránky gruzínskeho prezidenta, ministerstva zahraničných vecí, národnej banky, parlamentu a najvyššieho súdu bolo napadnutých a pozmenených. Tieto kybernetické útoky boli centrálné riadené a koordinované. Okrem toho dôležitú úlohu zohrali ruské výsadkové jednotky a sily zvláštneho určenia.

Napriek relatívne hladkému víťazstvu a získaniu cenných skúseností, konflikt ukázal aj slabiny, ktoré by sa Rusku v konflikte so silnejším protivníkom nemuseli vyplatiť. Preto reformy, ktoré oznámil prezident Medvedev bezprostredne po vojne, odrážajú zámery ako zlepšiť spôsobilosti ruských ozbrojených síl a schopnosť Ruska viesť účinné a efektívne kampane s využitím moderných technológií a nových operačných postupov.

2.2. UKRAJINA

Rusko, poučené konfliktom s Gruzínskom, použilo pri úspešnej anexii Krymu na jar 2014 širokú škálu vojenských (symetrických i asymetrických), politických, ekonomických, informačných, propagandistických, diplomatických a kybernetických prostriedkov vedenia boja. Ukázalo sa, že Moskve, v súlade s Gerasimovovou koncepciou hybridnej vojny, nešlo o likvidáciu protivníka, ale o jeho ovládnutie. Použitie konvenčnej vojenskej sily sa stalo takmer nepotrebné (počas anexie nebol zabitý ani jediný ukrajinský vojak alebo civilista), pretože ovládnutím myslí krymského obyvateľstva, vojakov, námorníkov a príslušníkov ďalších ozbrojených zložiek, došlo k tomu, že títo pod informačným a psychologickým vplyvom (tlakom) zradili vlastný štát⁴⁴ a podporili agresora, a tým umožnili Rusku dosiahnuť vytýčený cieľ.

Operácia prebehla podľa pripraveného scenára. Po presune dobre vyzbrojených, vystrojených a vycvičených osôb bez akýchkoľvek insígnií, došlo k rýchlemu obsadeniu dôležitých administratívnych budov, úradov, letísk a k blokovaniu vojenských základní; bol zabezpečený prisun civilných destabilizačných skupín s cieľom vyvolania nespokojnosti u miestneho obyvateľstva, boli nasadené špeciálne jednotky, rozvedka a príslušníci súkromných bezpečnostných agentúr so skúsenosťami s Podnesterska, Čečenska a Bosny a Hercegoviny. Súčasne pokračovala informačná a psychologická vojna so zameraním na elimináciu miest odporu⁴⁵.

⁴⁴ Z 18 tisíc ukrajinských vojakov dislokovaných na Kryme, 14,5 tisíce prešlo na stranu Ruska. V prevažnej väčšine išlo o vojakov ruskej národnosti.

⁴⁵ J. Beskid, *Vojna novej generácie realizovaná na Kryme...*, op. cit., s. 24–32.

Ukrajina nebola na takúto situáciu vôbec pripravená. Jej nové politické vedenie bolo absolútne neschopné prijímať situácii adekvátne rozhodnutia a vydávať zmysluplné rozkazy ozbrojeným zložkám štátu. Ich velenie, vzhľadom k absencii rozkazov od najvyšších predstaviteľov krajiny, nebolo schopné riadiť, organizovať a už vôbec nie koordinovať činnosť jednotlivých ozbrojených a bezpečnostných zložiek a prijímať účinné a efektívne protiopatrenia na zabránenie anexie polostrova. Problém spočíval aj v tom, že ukrajinská armáda a bezpečnostné zložky boli dlhodobo podfinancované, nedostatočne vyzbrojené, vystrojené, zásobované, s nízkou úrovňou pripravenosti, vycvičenosti, s malými alebo vôbec žiadnymi skúsenosťami s bojovými operáciami, nereformované a navyše slabo lojálne ku skorumpovanej vláde.

V prípade anexie Krymu a konfliktu na juhovýchodnej Ukrajine sa, na rozdiel od rusko-gruzínskej vojny v roku 2008, už naplno prejavili všetky spôsoby vedenia hybridnej vojny, vojenské i nevojenské. V rámci vojenskej dimenzie sú Rusko a ním podporovaní separatisti schopní do konfliktu nasadiť široké spektrum jednotiek a vojenskej techniky. Podľa amerického ministerstva obrany malo v novembri 2014 Rusko na Ukrajine (bez zahrnutia Krymu) 7 tisíc vojakov a celkovo sa ich vraj dosiať na Ukrajinu vystriedalo viac ako 40 tisíc, čo však Rusko popiera. Naopak, obviňuje Spojené štáty a krajiny NATO, že prostredníctvom poradcov z radov ozbrojených síl, špeciálnych jednotiek a spravodajských služieb a nimi financovaných súkromných vojenských a bezpečnostných spoločností pomáhajú ukrajinským ozbrojeným zložkám, pravidelným i nepravidelným. Rusko a ruské organizácie na druhej strane aktívne podporujú (logistiky, materiálne a personálne) separatistov, ktorí predstavujú kombináciu miestneho obyvateľstva, občanov Ruska a ďalších krajín bývalého Sovietskeho zväzu, vrátane niekoľkých dobrovoľníkov zo Slovenska, Česka a ďalších krajín Európy.

V rámci nevojenskej dimenzie je potrebné poukázať na využívanie diplomatických, ekonomických, informačných, kybernetických a humanitárnych nástrojov. Napríklad ruská diplomacia sa snaží na pôde svetových organizácií o obhajobu svojich aktivít a o oslabenie pozície Kyjeva, hlavne presadzovaním a propagáciou federalizácie Ukrajiny. Z ekonomických nástrojov ide najmä o manipuláciu s cenou za dovážaný ruský zemný plyn a obmedzujúce netarifné opatrenia na ukrajinské potravinárske tovary. Neprijemné sú tiež pre ukrajinskú ekonomiku sankcie v podobe zákazu

dovozu rôznych druhov potravín a tovorov do Ruska alebo využívania ruského vzdušného priestoru ukrajinskými aerolinkami. Rusko tiež využíva tzv. novú propagandu, ktorá nemá za cieľ prijemcu informácie presvedčiť, ale hlavne nezistiť ho v jeho pohľade na to, čo je pravda a čo nie, a čomu možno veriť.

V rámci udržania si podpory u domácej populácie Rusko využíva širokú paletu mediálnych prostriedkov, predovšetkým štátnej televízie, ktoré sú svojim pokrytím Ukrajiny schopné významne ovplyvniť nielen domácu, ale i ukrajinskú verejnú mienku. Dôležitú úlohu v tejto oblasti zohrávajú aj platení internetoví blogeri, ktorí na domácich i zahraničných weboch prispievajú do diskusií, v ktorých vyjadrujú podporu ruským aktivitám a spochybňujú protiruské názory a aktivity. V rámci využívania kybernetických nástrojov možno spomenúť viacero kybernetických útokov na webové stránky a systémy ukrajinských štátnych inštitúcií, dopravné siete, webové stránky dobrovoľníckych práporov a kybernetické útoky pomocou malwaru alebo spywaru. V rámci nevojenských nástrojov nemožno zabudnúť ani na dodávky potravín, liečiv, materiálu a techniky prostredníctvom humanitárnych konvojov z Ruska a plnenie ďalších úloh pod rúškom humanitárnych aktivít.

Zapieranie ruskej vojenskej participácie na operáciách na juhovýchodnej Ukrajine taktiež patrí do arzenálu hybridnej vojny. Rovnako ako tam patrí to, že *„ak Pentagon a NATO označujú ruské aktivity na Ukrajine ako vedenie „hybridnej vojny“, takisto možno týmto spôsobom označiť aj aktivity USA a ich spojencov na tej istej Ukrajine – nepravidelné ozbrojené jednotky sú aj na strane Kyjeva, rovnako ako silná mediálna propagačná činnosť a technologická podpora všetkými dostupnými prostriedkami v prospech Kyjeva“*⁴⁶. Gerasimov taktiež obviňuje Západ z vedenia hybridnej vojny na Ukrajine, pričom poukazuje najmä na pôsobenie zahraničných tajných služieb a obrovské finančné zdroje, informačné prostriedky a materiálno-technickú pomoc v prospech ukrajinských ozbrojených síl a nepravidelných ozbrojených skupín. *„Generál i ruská vláda sú presvedčení, že Západ financoval ukrajinskú opozíciu a ďalšie organizácie, napríklad nevládne, a to tak na Ukrajine, ako aj v Rusku“*⁴⁷.

⁴⁶ Pravda, *Hybridná vojna je realitou, nielen na Ukrajine!*, 2015. Dostupné na internete na: <http://simon22.blog.pravda.sk/2015/09/27/hybridna-vojna-je-realitou-nielen-na-ukrajine/>.

⁴⁷ L. Světnička, *Hybridní války dávno známe...*, op. cit.

2.3. BLÍZKY VÝCHOD

Za typický príklad hybridnej vojny na Blízkom východe, ako už bolo naznačené v úvode, sa považuje vojna medzi libanonským Hizballáhom⁴⁸ a Izraelom. Hizballáh v nej okrem už zmienených moderných civilných technológií v kombinácii s modernými zbraňovými systémami a improvizovanými výbušnými systémami využil množstvo ďalších prostriedkov, spôsobov a nástrojov hybridného boja, vrátane partizánskeho boja, informačnej vojny, psychologickkej vojny a kriminálnych i teroristických aktivít. Vedenie Hizballáhu dokázalo v boji proti ozbrojeným silám židovského štátu sústrediť, využiť a koordinovať útoky a aktivity paramilitantných jednotiek, kriminálnych skupín a teroristických buniek, nastražiť pasce a využiť iránsku vojenskú, finančnú, materiálnu a technickú podporu.

Za pozornosť stojí, že útokom na izraelské jednotky predchádzala v rámci hybridného spôsobu vedenia boja masívna informačná kampaň, zameraná nielen na arabské a moslimské komunity, ale aj svetovú verejnosť. Fotky mŕtvych civilistov, zničených budov, a videá zobrazujúce utrpenie starcov, žien a detí, zbombardovaných civilných obydľí, škôl a nemocníc po izraelských útokoch boli s cieľom získať sympatie pre seba a odsúdenie Izraela okamžite zasielané do všetkých svetových médií a zavesené na internete. Výsledkom boli reakcie z mnohých strán žiadajúce zastaviť izraelské útoky na libanonskom území, obvinenia zo spáchania vojnových zločinov a psychologický nátlak na vedúcich politických a vojenských predstaviteľov židovského štátu.

Podľa Franka Hoffmana práve okamžitá distribúcia fotografií a videozáznamov z bojiska spôsobila, že i keď Izrael tento konflikt vojensky neprehral, podľahol na informačnom poli, a tým prevládol u väčšiny širokej verejnosti pocit, že v ňom bol porazený⁴⁹. Výrazne k tejto percepcii prispeli aj medializované obvinenia Izraela zo spáchania vojnových zločinov a zločinov proti ľudskosti. Philip Luther, riaditeľ programu Amnesty

⁴⁸ Hizballáh je libanonské šiitské politické a vojenské hnutie, ktoré vzniklo v roku 1982 zjednotením niekoľkých šiitských skupín v reakcii na izraelskú inváziu do Libanonu. V arabskom a moslimskom svete je považované za legitímnu politickú stranu, kým niektoré západné vlády a Izrael ho naopak považujú za teroristickú organizáciu. V oblasti južného Libanonu zriaďuje celý rad škôl, nemocníc a ďalších sociálnych služieb. Jedným z hlavných sponzorov Hizballáhu je Irán.

⁴⁹ F.G. Hoffman, *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, 2007, s. 38–39. Dostupné na internete na: http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybrid_war_0108.pdf.

International pre Blízky Východ a severnú Afriku v tom čase uviedol, že „izraelské vojská ignorovali vojenské právo a útočili na obytné domy bez ohľadu na škody, ktoré tým spôsobia. Opakované a neprimerané útoky na obytné štvrte poukazujú na to, že súčasná izraelská stratégia je v rozpore s princípmi medzinárodného humanitárneho práva“. Podľa OSN prišlo počas izraelských útokov o život vyše asi 1500 palestínskych civilistov, z toho 519 detí. Zničených alebo vážne poškodených bolo podľa oficiálnych odhadov až 18 000 obytných jednotiek!⁵⁰ Aj preto hlavná prokurátorka Medzinárodného trestného súdu Fatou Bensouda začala počiatočné vyšetrovanie tvrdení o vojnových zločinoch Izraela. Izraelský premiér Benjamin Netanjahu na margo toho uviedol, že „Izrael sa len legitímne bránil proti palestínskym teroristom, ktorí pravidelne páchajú niekoľkonásobné vojnové zločiny, úmyselne vysielajú tisícky rakiet na našich civilistov, zatiaľ čo sa schovávajú za civilistami a používajú ich ako živé štíty.“ Preto je podľa neho rozhodnutie vyšetrovať Izrael nezmyselné⁵¹.

Druhým typickým príkladom vedenia hybridnej vojny na Blízkom východe je vojna, ktorú vedie Islamský štát (IŠ). Táto militantná sunitská teroristická organizácia, ktorá sa formovala na pozadí islamskej frustrácie, nespokojnosti a obáv z príchodu Veľkého Satana zo Západu⁵² a získala medzinárodné odsúdenie za jeho brutalitu, teror a genocídu voči niektorým etnickým a náboženským skupinám (šiitom, jezidom, kresťanom i opozičným sunitom), využíva v rámci svojho „šok a hrôza“ štýlu hybridné spôsoby a nástroje boja tak proti konvenčným vojenským silám v Iraku a Sýrii, ako aj kurdským ozbrojeným milíciám a ďalším ozbrojeným zoskupeniam⁵³.

IŠ, ktorý má ambíciu vytvoriť samostatný štát – islamský kalifát – založený na striktnnej interpretácii islamského práva šarija, využil aktuálnu

⁵⁰ Aktuality, *Izrael sa dopúšťal vojnových zločinov, kritizuje Amnesty International*, 2015. Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/264983/izrael-sa-dopusta-vojnovyh-zlocinov-kritizuje-amnesty-international/>.

⁵¹ L. Speyer, *ICC Launches Preposterous Probe Into Israeli War Crimes*, 2015. Dostupné na internete na: <http://www.breakingisraelnews.com/27725/icc-launches-preposterous-probe-into-israeli-war-crimes-allegations-jerusalem/#jv5hkD0ItU1wvfQs.97>.

⁵² L. Tomášeková, *Is Islam a New Threat for West?*, „Acta Scientifica Academiae Ostroviensis“, 2015, no. 6(2)/2015, s. 162.

⁵³ S. Jasper, S. Moreland, *The Islamic State is a Hybrid Threat. Why Does That Matter?*, 2014. Dostupné na internete na: <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-islamic-state-is-a-hybrid-threat-why-does-that-matter>.

neprehľadnú situáciu v Iraku a Sýrii a získal pod svoju kontrolu rozsiahle územia, zdroje a obyvateľstvo v oboch krajinách. Využil sýrsku občiansku vojnu, vnútorne oslabený iracký štát a konflikt viacerých vzájomne prepojených štátnych a neštátnych zoskupení sledujúcich vlastné navzájom sa prekrývajúce záujmy. Preukázal pritom vysokú adaptabilitu a schopnosť využívať ponúkané príležitosti.

V rámci vojenských nástrojov sa opiera o vlastnú armádu, pozostávajúcu z vlastných džihádistov, bývalých príslušníkov irackých ozbrojených síl a bezpečnostných zložiek ešte z čias Saddáma Husaina (hromadne prepustených po páde režimu), zahraničných džihádistov so skúsenosťami z Afganistanu, Čechenska, Iraku, Pakistanu alebo Somálska a dobrovoľníkov prichádzajúcich takmer z celého sveta. V súčasnosti tvorí armádu IŠ asi 30 tisíc bojovníkov disponujúcich modernou americkou vojenskou technikou a výzbrojou, ktorú získali od ustupujúcej irackej armády, a zbraňami z celého sveta, ktoré získali darom od podporovateľov z moslimského sveta a nákupom od priekupníkov zbraní.

IŠ sa totiž dokáže vcelku úspešne samofinancovať, a to hlavne prostredníctvom nelegálneho predaja irackej a sýrskej ropy, predaja ulúpených starožitností, pašovania, únosov, vydierania, ale aj výberu daní na kontrolovanom území. Okrem toho získava značné finančné zdroje od svojich podporovateľov z moslimskej komunity.

Za svoje úspechy vďačí IŠ účinnej a efektívnej kombinácii konvenčných vojenských operácií s teroristickými aktivitami, kriminálnymi aktivitami, intenzívnou mediálnou kampaňou vedenou prostredníctvom sociálnych sietí, ale aj pomerne sofistikovaným využívaním kybernetických operácií. V tomto prípade je potrebné zdôrazniť, že aj protistrana (voči IŠ) sa skôr spolieha na hybridné operácie, než na rozhodujúce vojenské ťaženie. Medzinárodná koalícia, okrem vzdušných operácií, poskytuje výzbroj kurdským pešmergas, poskytuje poradcov irackej vláde, podieľa sa na rozrušení finančných mechanizmov, ochrane menšín, hraníc a preventívnych opatreniach voči zneužívaniu sociálnych sietí⁵⁴.

3. OBRANA PRED HYBRIDNOU VOJNOU A HYBRIDNÝMI HROZBAMI

Bezpečnosť Slovenskej republiky a partnerských krajín, či už zo Severoatlantickej aliancie alebo Európskej únie, je v súčasnosti konfrontovaná so širokou škálou predovšetkým nevojenských bezpečnostných hrozieb, na-

⁵⁴ IBOŠ, *Konferencia o hybridnej vojne*, Ministerstvo obrany SR, Bratislava 2015.

príklad v podobe medzinárodného terorizmu, nelegálnej masovej migrácie, organizovaného zločinu alebo kybernetických útokov na verejné i súkromné počítačové siete, servery a systémy, atď. Vojenské hrozby, najmä po ruskej anexii Krymu a prepuknutí konfliktu na juhovýchodnej Ukrajine, taktiež nemožno úplne vylúčiť.

Nedostatočné riešenie globálnych problémov ľudstva (sociálnych, ekonomických, environmentálnych a bezpečnostných), negatívne následky prehlbujúcej sa globalizácie, zlyhávajúce štáty, finančné, sociálne alebo energetické krízy, ako aj neistota a nestabilita z dôvodu politických, ekonomických, náboženských, teritoriálnych alebo etnických sporov v euroatlantickom priestore alebo v jeho blízkosti zároveň vytvárajú vhodné podmienky pre vznik kríz značného rozsahu s možnosťou prepuknutia do rozsiahleho konfliktu.

Keďže vývoj a udalosti z posledných rokov naznačujú, že bude pokračovať stieranie hraníc medzi štátnymi a neštátnymi aktérmi (teroristické, náboženské a nacionalistické organizácie, skupiny organizovaného zločinu a pod.) môžu byť Slovensko a jeho partneri konfrontovaní s protivníkom, ktorý je na dosiahnutie svojich cieľov schopný súbežne a koordinovane využiť kombináciu klasických, konvenčných nástrojov a spôsobov vedenia boja a netradičných, nekonvenčných nástrojov a spôsobov; to znamená s protivníkom, ktorý je schopný viesť voči Slovensku a jeho partnerom hybridnú vojnu.

Vzhľadom na to, že pre hybridnú vojnu je charakteristické, že dochádza k stieraniu hraníc medzi mierom a vojnou, že napadnutý štát alebo spoločnosť nie je schopná rozoznať či ide o vojnu, bezpečnostnú hrozbu alebo len prechodné riziko, identifikovať protivníka a prijať adekvátne a účinné opatrenia, je v rámci obrany pred protivníkom využívajúcim hybridný spôsob vedenia boja absolútne nevyhnutné, aby bola na obranu pripravená celá spoločnosť, nielen ozbrojené sily a ďalšie ozbrojené zložky štátu. Samozrejme, tie, aby mohli splniť svoju časť úloh, musia byť adekvátne tejto hrozbe financované, vyzbrojené, vybavené, vystrojené, pripravené a personálne zabezpečené.

Abý však bola schopná brániť sa celá spoločnosť je nevyhnutné:

- posilňovať schopnosť štátu plniť jeho základné funkcie, a tým zvyšovať lojalitu občanov ku štátu;

- vykonávať spravodajskú činnosť s cieľom odhaliť prípravu protivníka k vedeniu hybridnej vojny a najmä zahájeniu hybridného útoku pomocou podvratnej činnosti;
- priebežne vytipovávať štáty, ktoré by mohli využiť hybridnú vojnu, zamerať na ne pozornosť už v dobe mieru, a zároveň voči vytipovaným štátom kontinuálne pripravovať plány protiopatrení ako defenzívneho, tak ofenzívneho charakteru vo všetkých oblastiach relevantných pre hybridný spôsob vedenia boja;
- systematicky brániť infiltrácii agentov potenciálneho hybridného útočníka do politického vedenia štátu;
- vhodnou formou zoznamovať verejnosť so sieťami, ktoré si potenciálny hybridný útočník buduje v cieľovej krajine útoku, a s ich modusom operandi;
- posilňovať sociálnu súdržnosť spoločnosti, aktívnou politikou štátu nedovoliť vytváranie rôzne definovaných spoločensky vylúčených oblastí (napríklad na základe etnického, náboženského alebo sociálneho kľúča a pod.), o ktoré by sa potenciálny útočník mohol oprieť a ktoré by mohol zneužiť vo svojej kampani;
- rozvíjať a budovať politické vzťahy s ďalšími potenciálnymi cieľmi hybridnej agresie; navzájom si vymieňať skúsenosti ako na vhodných multilaterálnych platformách (napríklad v rámci NATO a EÚ), tak bilaterálne;
- v oblasti zahraničnej politiky sa usilovať o pokrytie hrozieb spojených s hybridnou vojnou medzinárodnými organizáciami kolektívnej obrany, ktorých je štát členom;
- obmedzovať na minimálnu nevyhnutnú mieru diplomatické, hospodárske, vojenské a kultúrne vzťahy s krajinami, ktoré boli vyhodnotené ako potenciálny hybridný útočník;
- primeranou formou rozvíjať v spoločnosti branné povedomie a vykonávať osvetovú činnosť medzi obyvateľstvom o hybridnej vojne a spôsoboch ako jej čeliť, a zároveň systematicky rozvíjať v tejto oblasti spoluprácu s autentickou občianskou spoločnosťou;
- posilňovať flexibilitu a schopnosť samostatného konania na všetkých úrovniach orgánov štátnej správy, samosprávy a ozbrojených síl štátu;
- rozvíjať celé spektrum schopností potrebných k hybridnému spôsobu vedenia boja, hlavne spravodajských schopností, schopností vykonávať informačné operácie a operácie v kyberpriestore;

- budovať vojenské schopnosti tak, aby boli využiteľné ako vo všetkých typoch expedičných operácií, tak pri obrane vlastného teritória;
- posilňovať schopnosť polície zasiahnuť proti nepravdivým a neidentifikovaným nepriateľským ozbrojeným formáciám v samom zárodku ich pokusov o ochromenie a prevzatie orgánov štátnej správy a samosprávy;
- vytvoriť legislatívne podmienky k tomu, aby mohli byť policajné zložky na území štátu čo najrýchlejšie posilnené armádou v boji s neidentifikovanými ozbrojenými formáciami v čase, kedy nebola štátu formálne vyhlásená vojna;
- vedecky študovať problematiku hybridného spôsobu vedenia boja s využitím prístupov všetkých relevantných vedeckých disciplín⁵⁵;
- neustále zvyšovať úroveň bezpečnostného systému štátu s cieľom minimalizovať potenciálne hrozby a riziká⁵⁶;
- prijať a uviesť do praxe množstvo ďalších politických, ekonomických, sociálnych, bezpečnostných, legislatívnych, organizačných a ďalších opatrení, ktoré zvýšia úroveň obrany spoločnosti pred hybridným protivníkom a hybridnými hrozbami.

ZÁVER

Prevažná väčšina autorov, odborníkov i diskutérov z radov širšej verejnosti sa v zásade zhoduje v tom, že charakter ozbrojených konfliktov sa po skončení druhej svetovej vojny významne zmenil. Vlastníctvo jadrových zbraní totiž takmer úplne vylúčilo možnosť totálnej vojny medzi supervelmocami, resp. medzi krajinami vlastniacimi jadrové zbrane. K ešte významnejšej zmene z tohto hľadiska došlo po rozpade bipolárneho usporiadania sveta, kedy podmienky, v nadväznosti na zmeny v globálnom a regionálnom bezpečnostnom prostredí, začali priatť (i keď s určitými výnimkami) skôr vedeniu nekonvenčných partizánskych alebo povstaleckých vojen, než vedeniu klasických konvenčných vojen.

Stratégia hybridnej vojny predstavuje veľmi silný a komplexný spôsob vedenia moderného ozbrojeného konfliktu. Konfliktu, ktorý neza-

⁵⁵ Z. Kříž, Z. Schevcuk, P. Števkov, *Hybridní válka jako fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*, Jagelo, Ostrava 2000, 2015, s. 13–14.

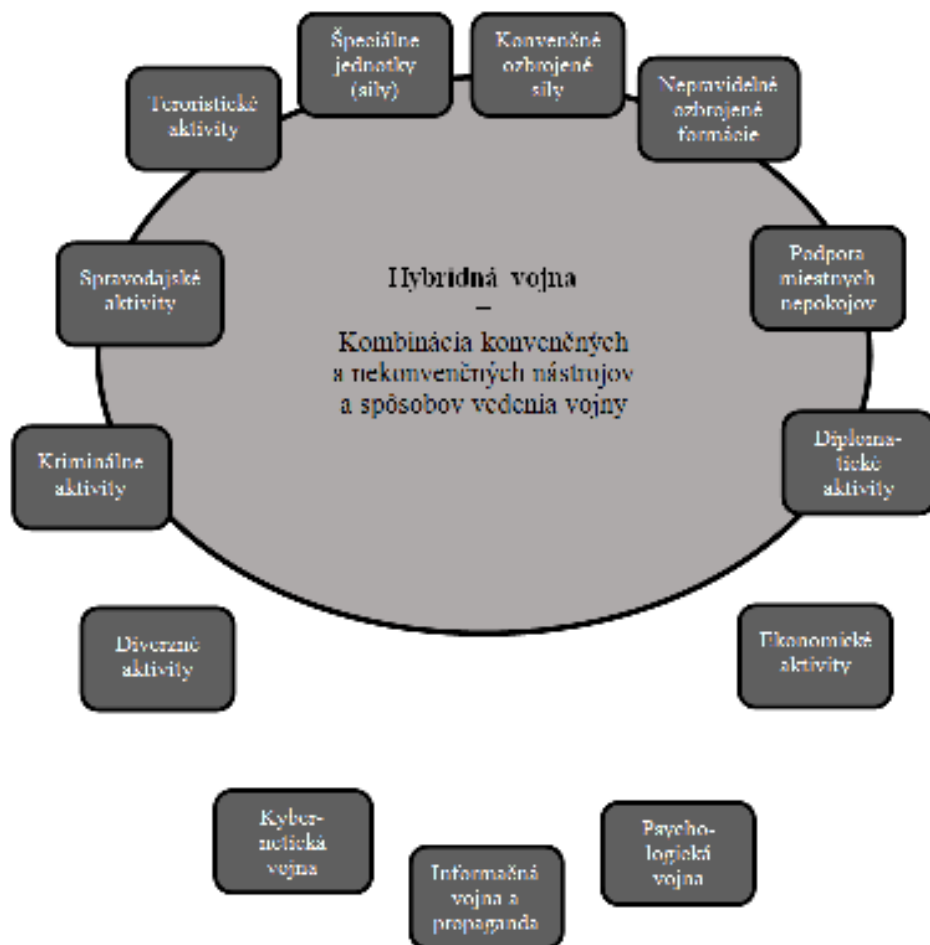
⁵⁶ V. Andrassy, M. Grega, *Možnosti optimalizácie informačných procesov v bezpečnostnom systéme*, „Košícká bezpečnostná revue“, 2015, roč. 5, č. 2, s. 11.

čina výstrelom a už vôbec nie vyhlásením vojny. Konflikту, o ktorom napadnutá spoločnosť spočiatku ani nevie, dokonca ani netuší alebo si nepripúšťa, že bola napadnutá a nachádza sa vo vojne. Konfliktu, pri ktorom prípravy agresora naň začali už oveľa skôr, a pri ktorom je agresor prostredníctvom získaných (najmä) spravodajských informácií schopný identifikovať silné a slabé miesta svojho protivníka, tomu prispôbiť svoju stratégiu a taktiku a zvoliť čo najvhodnejšiu kombináciu konvenčných a nekonvenčných spôsobov a prostriedkov vedenia boja za účelom dosiahnutia svojich cieľov.

Na záver možno na základe vyššie uvedených i ďalších dostupných informácií definovať hybridnú vojnu ako vojnu, v ktorej aspoň jedným z jej aktérov je štát, a počas ktorej dochádza k súbežnému využívaniu kombinácie konvenčných a nekonvenčných nástrojov a spôsobov vedenia vojny. Dochádza v nej k obmedzovaniu nasadenia pravidelných konvenčných jednotiek regulárnych ozbrojených síl a vyhýbaniu sa rozsiahlym ozbrojeným stretom veľkých zoskupení konvenčných síl, a súčasne k zvyšovaniu nasadenia a využitia špeciálnych jednotiek, nepravidelných ozbrojených formácií, miestnych hnutí odporu, kriminálnych skupín a pod., k nárastu používania vysoko presných zbraňových systémov a zbraní založených na nových fyzikálnych princípoch a technológiách, a to všetko pri využití dynamickej kombinácie politických, diplomatických, ekonomických, humanitárnych, diverzných, teroristických a kriminálnych aktivít, propagandy a nástrojov informačnej, kybernetickej a psychologickkej vojny.

V úplnom závere možno opätovne zdôrazniť, že i keď v prípade hybridnej vojny naozaj nejde o nový typ vojny, s dynamicky postupujúcim vývojom ľudskej spoločnosti, novými objavmi, zavádzaním novších a modernejších systémov a technológií, aplikáciou nových, netradičných a v mnohých prípadoch i nelegálnych či neregulárnych postupov a metód, ako aj zvyšovaním významu info a kyber priestoru, ale aj prehlbovaním globálnych ekonomických, sociálnych environmentálnych a bezpečnostných problémov ľudstva a negatívnych vplyvov globalizácie, bude s najväčšou pravdepodobnosťou tento typ vojny prevládať v nasledujúcich dekádach 21. storočia.

OBRÁZOK 1: GRAFICKÉ SPRACOVANIE DEFINÍCIE HYBRIDNEJ VOJNY.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

LITERATÚRA

1. AFJ, *Hybrid vs. Compound War*, [in:] „Armed Forces Journal“, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.armedforcesjournal.com/hybrid-vs-compound-war/>.
2. Aktuality, *Izrael sa dopúšťal vojnových zločinov, kritizuje Amnesty International*, 2015. Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/264983/izrael-sa-dopusta-vojnovy-ch-zlocinov-kritizuje-amnesty-international/>.

3. Andrassy V., Grega, M., *Možnosti optimalizácie informačných procesov v bezpečnostnom systéme*, „Košická bezpečnostná revue“, 2015, roč. 5, č. 2, s. 11–18.
4. Bačišin, V., *Hybridná vojna a jej hodnotenie* [in:] *Obrana*, 2015, roč. 23, č. 1, s. 4–5.
5. Bachman S.D.O.V., Gunneriusson H., *Hybrid wars: New Threats to Global Peace and Security*, „Scientia Militaria“, 2015, Vol. 43. No. 1, pp. 77–98.
6. Bērziņš, J., *Russia's New Generation Warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy*. Dostupné na internete na: <http://www.naa.mil.lv/~media/NAA/AZPC/Publikācijas/PP%2002-2014.ashx>.
7. Beskid J., *Vojna novej generácie realizovaná na Kryme*, [in:] *Národná a medzinárodná bezpečnosť 2014 – zborník vedeckých a odborných prác*, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš 2014, s. 24–32.
8. Bowers CH.O., *Identifying Emerging Hybrid Adversaries*, 2012. Dostupné na internete na: <http://strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/parameters/Articles/2012spring/Bowers.pdf>.
9. Casey G.W. Jr., *The Army of the 21st Century*, 2009. Dostupné na internete na: <http://www. ausa.org/publications/armymagazine/archive/2009/10/Documents/Casey211009.pdf>.
10. Čekinov S.G., Bogdanov S.A., *The Nature and Content of a New Generation War*, 2013. Dostupné na internete na: http://www.eastviewpress.com/Files/MT_FROM%20THE%20CURRENT%20ISSUE_No.4_2013.pdf.
11. Davis, J., *Defeating Future Hybrid Threats*, 2013. Dostupné na internete na: <http://usacac.army.mil/CAC2/MilitaryReview/repository/Military-Review-English-September-October-2013-Edition.html>.
12. DCDC, *The Future Land Operational Concept*, 2008. Dostupné na internete na: <http://www.navedu.navy.mi.th/stg/databasestory/data/youttasart/youttasarttae/bigcity/UK/4.UK%20Future%20Land%20Operational%20Concept.pdf>.
13. Deep A., *Hybrid War: Old Concept, New Techniques*, 2015. Dostupné na internete na: <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/hybrid-war-old-concept-new-techniques>.
14. Euractiv, *Správa EÚ: Rusko je víťaz, Gruzínsko agresor*, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.euractiv.sk/obrana-a-bezpecnost/clanok/sprava-eu-rusko-je-vitaz-gruzinsko-agresor-013720>.

15. Evans M., *Of Smoking Guns and Mushroom Clouds*, „Australian Army Journal“, 2003, Vol. 1, No. 2, pp. 15–24.
16. Garamone J., *NATO Commander Breedlove Discusses Implications of Hybrid War*, 2015. Dostupné na internete na: <http://smallwarsjournal.com/blog/nato-commander-breedlove-discusses-implications-of-hybrid-war>.
17. Gates M.R., *A Balanced Strategy: Reprogramming Pentagon for a New Age*, 2009. Dostupné na internete na: <https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2009-01-01/balanced-strategy>.
18. Gerasimov V.V., *Ценность науки в предвидении: Новые вызовы требуют переосмыслить формы и способы ведения боевых действий*, 2013. Dostupné na internete na: <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>.
19. Glenn R.W., *Thoughts on Hybrid Conflict*, 2009. Dostupné na internete na: <https://www.smallwarsjournal.com/blog/188-glenn.pdf>.
20. Grega M., Schóber, T., Nečas, P., *Minulé a možné ciele kyberterorizmu*. [in:] *Vykorystannja pedagogičnych technologij u praktyci roboty sučasnoji školy: materialy mižnarodnoji naukovo-praktyčnoji internet-konferenciji*, Perejaslav-Chmel'nyčkyj: KSV, 2012, s. 170–178.
21. Grohmann J., *Hybridní války podle Valerije Gerasimova*, 2015. Dostupné na internete na: <http://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>.
22. Hanko, *Hybridná forma vedenia vojny*, „Vojenské reflexie“, 2015, roč. 10, č. 2/2015, s. 67–81.
23. Hoffman F.G., *Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, 2007. Dostupné na internete na: http://www.potomac institute.org/images/stories/publications/potomac_hybrid_war_0108.pdf.
24. Hoffman F.G., *Hybrid Warfare and Challenges*, 2009a. Dostupné na internete na: smallwarsjournal.com/documents/jfqhoffman.pdf.
25. Hoffman F.G., *Hybrid Threats: Reconceptualizing the Evolving Character of Modern Conflict*, 2009b. Dostupné na internete na: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lang=en&id=98862>.
26. HS, *Budúci premiér Gruzínska: Za vojnu s Ruskom je vinný prezident*, 2012. Dostupné na internete na: <http://www.hlavnespravy.sk/ivanisvili-saakasvili-a-jeho-ludia-su-zodpovedni-za-patdnovu-vojnu-s-ruskom/40917>.
27. IBOŠ, *Konferencia o hybridnej vojne*, Ministerstvo obrany SR, Bratislava 2015.

28. IDNES. cz., *Hybridní válce se musí bránit celá společnost. I česká, tvrdí experti*, 2015. Dostupné na internete na: http://zpravy.idnes.cz/eperti-chteji-popsat-hybridni-boj-dlv-/zpr_nato.aspx?c=A150715_134014_zpr_nato_inc.
29. Ivančík R., *Vojenské aspekty asymetrie v medzinárodnej bezpečnosti*, „Politické vedy“, 2013, roč. 16, č. 3, s. 6–37. Dostupné na internete na: http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2013/IVANCIK.pdf.
30. Ivančík R., Kazanský R., *Teoreticko-metodologický pohľad na klasifikáciu a typológiu konfliktov*, „Vojenské reflexie“, 2015, roč. 10, č. 1, s. 7–21. Dostupné na internete na: http://www.aos.sk/casopisy/reflexie/vojenske_reflexieX_1.pdf.
31. Ivančík R., Kazanský R., *Teoretické východiská skúmania problematiky definovania konfliktov*, „Kultura bezpieczeństwa. Nauka-praktyka-refleksje“, 2015, no. 17, pp. 81-91. Dostupné na internete na: http://kultura-bezpieczenstwa.pl/wp-content/uploads/2015/06/4.KB_17_81-91.pdf.
32. Jasper S., Moreland S., *The Islamic State is a Hybrid Threat. Why Does That Matter?*, 2014. Dostupné na internete na: <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-islamic-state-is-a-hybrid-threat-why-does-that-matter>.
33. Jones S., *Ukraine: Russia's new art of war*, 2014. Dostupné na internete na: <http://www.ft.com/intl/cms/s/2/ea5e82fa-2e0c-11e4-b760-00144feabdc0.html#axzz3xQDMk55h>.
34. Kazanský R., Ivančík R., *Teoretické východiská skúmania konfliktov*, Belianum – Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica: 2015, s. 224.
35. Kazanský R., *Súčasný problémy výskumu medzinárodných konfliktov a kríz a ich riešenia*. Vydavateľstvo UMB – Belianum, Banská Bystrica: 2013, s. 215.
36. Kazanský R., *The Theory of Conflict*, Belianum – Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica 2015, s. 208.
37. Kilcullen D., *The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One*, Oxford University Press, Oxford 2009, s. 384.
38. Kruzal J.J., *U.S. must prepare for „Hybrid Warfare“, general says*, 2009. Dostupné na internete na: <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=53089>.
39. Kříž Z., Schevcuk Z., Števkov, P., *Hybridní válka jako fenomén v bezpečnostním prostředí Evropy*, Jagelo, Ostrava 2000, 2015, s. 16.

40. Kyselová M., *Ruská invaze do Gruzie*, 2008. Dostupné na internete na: <http://www.e-polis.cz/clanek/ruska-invaze-do-gruzie.html>
41. Lasicová J., Ušiak J., *Bezpečnosť ako kategória*, Veda – vydavateľstvo SAV, Bratislava 2012, s. 264.
42. Mattis J.N., Hoffman F.G., *Future Warfare: The Rise of Hybrid War*, 2007. Dostupné na internete na: [http://milnewstbay.pbworks.com/f/MattisFourBlockWarUSNI Nov 2005.pdf](http://milnewstbay.pbworks.com/f/MattisFourBlockWarUSNI%20Nov%202005.pdf).
43. McCuen J.J., *Hybrid Wars*, „Military Review“, 2008, Vol. 3, no. 2, pp. 107-113.
44. McCulloh, T., Johnson R., *Hybrid Warfare*, 2013. Dostupné na internete na: [http://jsou.socom.mil/JSOU%20Publications/JSOU%2013-4_McCulloh_Johnson_Hybrid %20Warfare_final.pdf](http://jsou.socom.mil/JSOU%20Publications/JSOU%2013-4_McCulloh_Johnson_Hybrid%20Warfare_final.pdf).
45. Murray W., Mansoor P.R., *Hybrid Warfare: Fighting Complex Opponents from the Ancient World to the Present*, Cambridge University Press, Cambridge 2012, s. 321.
46. Nečas P., Szabo S., *Back to the future: geopolitical security or chaos?*, Faculty of Aeronautics of Technical University, Košice 2009, s. 111.
47. Nečas P., Ušiak J., *Nový prístup k bezpečnosti štátu na začiatku 21. storočia*, Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika, Liptovský Mikuláš 2010, s. 167.
48. Nemeth W., *Future War and Chechnya: A Case for Hybrid Warfare*, 2002. Dostupné na internete na: http://calhoun.nps.edu/bitstream/handle/10945/5865/02Jun_Nemeth.pdf.
49. Pravda, *Hybridná vojna je realitou, nielen na Ukrajine!*, 2015. Dostupné na internete na: <http://simon22.blog.pravda.sk/2015/09/27/hybridna-vojna-je-realitou-nielen-na-ukrajine/>.
50. Renfrew B., *Chechnya*, 2011. Dostupné na internete na: <http://www.crimesofwar.org/a-z-guide/chechnya/>.
51. SGS, *Kremlin hybrid war against Ukraine and EU: Energy Component*, 2014. Dostupné na internete na: <http://geostrategy.org.ua/en/analitika/item/585-/585->
52. SME, *Gruzínsko a Rusko vedú vojnu*, 2008. Dostupné na internete na: <http://www.sme.sk/c/4012603/gruzinsko-a-rusko-vedu-vojnu.html>.
53. Speyer L., *ICC Launches Preposterous Probe Into Israeli War Crimes*, 2015. Dostupné na internete na: <http://www.breakingisraelnews.com/27725/icc-launches-preposterous-probe-into-israeli-war-crimes-allegations-jerusalem/#jv5hkD0ItU1wvfQs.97>.

54. Světnička L., *Hybridní války dávno známe, přesto je musíme objevit a popsat*, 2015. Dostupné na internete na: http://www.natoaktual.cz/hybridni-valky-davno-zname-presto-je-musime-objevit-a-popsat-p5p-/na_analyzy.aspx?c=A150714_133516_na_analyzy_m02.
55. Tomášeková L., *Is Islam a New Threat for West?*, „Acta Scientifica Academiae Ostroviensis“, 2015, no. 6(2)/2015, s. 155–166.
56. UAP, *Hybrid Warfare as a Key Instrument of Russian Revenge Geostrategy*, 2015. Dostupné na internete na: <http://uaposition.com/analysis-opinion/hybrid-warfare-as-a-key-instrument-of-the-russian-revenge-geostrategy/>.
57. US JFC HWC, *Hybrid War Conference*, Washington D.C.: United States Joint Force Command, 24th February 2009.
58. Williamson S.C., *From Fourth Generation Warfare to Hybrid War*, U.S. Army War College, Carlisle 2009, 40 p., Reg. No. 0704-0188.
59. Wilkie R., *Hybrid Warfare: Something Old, Not Something New*, 2009. Dostupné na internete na: <http://www.airpower.maxwell.af.mil/airchronicles/apj/apj09/win09/html>.
60. Zelenka P., *Je konflikt na Ukrajině hybridní válkou?*, 2014. Dostupné na internete na: <http://www.iir.cz/en/article/je-konflikt-na-ukrajine-hybridni-valkou>.
61. Zůna P., *Kritický pohled na koncept hybridních válek*, „Vojenské rozhledy“, 2010, roč. 19 (51), č. 3, s. 33–45.

AUTHOR:

plukovník gšt. Ing. Radoslav Ivančík, Ph.D.
 Generální štáb Ozbroyených síl SR
 Bratislava, Slovenská republika
 E-mail: radoslav.ivancik@gmail.com

CITE THIS ARTICLE AS:

R. Ivančík, *Hybridná vojna – vojna 21. storočia*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje”, 2016, no 22, p. 205-239.

Licence: This article is available in Open Access, under the terms of the Creative Commons License Attribution 4.0 International (CC BY 4.0; for details please see <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided that the author and source are properly credited. Copyright © 2016 University of Public and Individual Security “Apeiron” in Cracow